

ብኸብረትኩም- ሓበረታ፡ ሓበረታ---ከበር ሀቡና

ማሕመድ ሳልሕ (MAHMUD SALEH)

---ሃሎው፡ ዓዲ-ሃሎ---መቸም፡ ክሳብ ሕጂ ዝተገብረ ፈተነታት ኣይሰለጠን---" ዝደወልኩምሉ ዓሚል ኣይተረኽቦን" ይብል ኤራተል---ግን እንታይ ይገበር---ክንድውል ኢና፡ ክሳብ መልሲ ንረክብ ወይ እቲ ኦፕሬተር ክሳብ ዝቐየር---ሃሎው ዓዲ ሃሎ---

ኢትዮጵያ ብሚድያ ወራራትና ምህላዎ ዘከራኸር ኣይኮነን፡ “ዓብሊላትና እያ” ዘብል እውን እዩ። ናብ ናይ መንግስቲ ኤርትራ ሚድያታት እንተኸድካ ከም ቀደሙ ጽሑፍ፡ ዕባራ፡ ነቓጽ፡ ኣሰልፊታዊ---ጸሚቕካ ናይ ኣካል ቫይታሚን ዘይተውጸአሉ፡ ኩዲትካ ሂወት ዝዘርእ ማይ ዘይተረኽበሉ፡ ደረቕ---ምስ ግዜ ዘይቀዳደም፡ ኣይኮነን ንፍጻመታት ክቐድምን ክእምትን ሲ ይትረፍ፡ ከክንዲ ሓራምዝ ዝኾኑ ፍጻመታት ክጎትዎ ወይ ከበራብርዎ እኳ ዝይኸእሉ “ሚድያ” እዩ ኣብ ኤርትራ ዘሎ፡ ንሱ እውን ሚድያ እንተበልናዮ እዩ። ናይ ኢትዮጵያ ቀዳማይ ሚኒስትር ንርክባት ኢትዮ-ኤርትራ ከም ድላዩ ይገልጻ፡ ሓንሳብ “ወዳብቸን” ይብል፡ እንሓንሳብ ድማ ግዛዕ፡ ናይ ትግራይ ምክትል ኣማሓዳሪ (ንሱ እዩ እቲ ርእሰ-ምምሕዳር) ነቲ ርክባት ከም ድላዩ ይፈትሎን ይጠናንጎን፡ ፕረሲደንት ኢሰያስ ፍሽኽ እንተበለሉ ከም ቆልዓ ይሰራሰር፡ ብኢዱ ሓዘ ዘወር እንተበለ እም፡ ሰማይ ሰንጠቄ ናብ ህዋ ህልምዝብል እዩ ዝመስል። ኢሱ ጽውግ እንተበለሉ ድማ ናይ ክተት ነጋሪት ይወቅዕ፡ ናይ ኤርትራ ናይ ሚድያ ድኻም መዝሚዞም፡ ናይ ህወሓት ኣንጠፍትን ካድረታትን ምእኩል ዝመስል ዘመተ ከካይዱ ይረኣዩ ኣለዉ። ኤርትራ ናይ ሓበረታ ጸልማት ከዲንዎ ኣሎ። ህዝቢ ኤርትራ ብዘተፈላለየ መገድታት ይሓትት ኣሎ። ሰማዒ ክረክብ መዓጹ ኣብያተ ጽሕፈታት መራሕቲ ይኩሕኩሕ ኣሎ። ሃሎ ዓዲ-ሃሎ ይብል ኣሎ። ኣቱም ሰባት፡ ንርእዮ ዘለና “ኮ “ወይ ጉድ” ዘብል እዩ።

ነዚ ድኻም እዚ መዝሚዞም፡ ሓይልታት ምስፍሕፍሕ ኢትዮጵያ፡ ንኤርትራ ክጸምቑን ዘለዎ ዘበለ ክነግፉን ይንቀሳቐሱ ኣለዉ። ብሓባር ኣብ ሓንቲ መኣዲ ክቕረቡ ዘይከእሉ ዝተፈላለዩ ፖለቲካውያን ባእታታት ኢትዮጵያ፡ ኣብ ናይ ምስፍሕፍሕ ጥሙሓቶም ግን ሰሚሮም እዮም ክንቀሳቐሱ እንርእዮም። እዚ ቀይሕ-መስመር እዩ ዝብሎም ግዲ ስኢኖም፡ ንባህሪ ናይ'ቲ ዛጊት ኣብ መንጎ ክልቲኣን ሃገራት ዝተገብረ ስምምዕትን ታሪኻዊ ኣመጻጽኣኡን ቀደም ተኸተሉን ሓማሚሶም ክሃረቡ ንሰምምዎ ኣለና። “ ርክብ ህዝቢ ንህዝቢ” ዝብል ድንቄ ዝመስል ጭርሖ ብምልዓል ነቲ ብእህጉራዊ ቤትፍርዲ ዝሓለፈ በይን ዶባት ክብርዙ ይፍትኑ ኣለዉ። ሕጂ'ም ኸኣ መራ ደፈሮምስ “ቅድሚ ብዛዕባ ኣፈጻጽማ ብይን ዶባት ምዘታይና ብመጀመርታ ውዕል (treaty) ክንፍርም ኣለና” ክብሉ ንሰምምዎ ኣለና። እዎን፡ ክንደይ ውዕላት ድዮም ተፈሪጦም ዘለዉ? ኣብ ኣህጉራዊ ሕገ፡ ውዕልን (treaty) ስምምዕን (agreement) ተመሳሳልቲ እዮም። ኣፈጻጽመኦም ኣብ ጽቡቕ ድሌት (goodwill) ናይ'ተን ተፈሪረምቲ ሃገራት ይምርኮስ። እም እዞም ሰባት ነቲ ዝፈረምዎ ውዕላት ኣብ ግብሪ ከውዕሉ ጽቡቕ ድሌት ኣለዎም ድዮ ወይስ ንመፋኸሲ ናይ'ቲ ብውሽጢ ዝህውጹም ዘሎ ዘበታዊ ፖለቲካ ይጥቀሙሉ ኣለዉ? ከመይ ኢሎም እዮም ንሶም ስድሪ ከይከዱ፡ ኤርትራ ኪሎመተራት ክትከይድ ዝደልይዎ ዘለዉ? “ካብ ጉይይ ምዓል ክሳድ ምሓዝ” እንዶ ኣይተባህሉን። ብመጀመርታ ነቲ ዛጊት ዝተፈረመ ውዕላት'ም ኣብ ግብሪ ነውዕል፡ ድሕርኡ ብዛዕባ ካልእ ውዕላት ንዛረብ። ብኤርትራውያን ኣብ ቀዳማት ዝሰራዕን 'ኣይ ከሉ ጽቡቕ ድሌታትን ስናይ ጉርብናን' ዝኾነ ተግባር ድማ ኣተግባብራ ብይን ዶባት እዩ። ኣብዚ ከይተሰማማዕኻ ዝግበር ክሉ ቫልእ ዓባድባድ፡ ከላም ፋርቅ እዩ።

ኤርትራ፡ ናይ ሓበረታ ደልሃመት

ቅድሚ ሕጂ ኣብ ዝጸሓፍኩዎ፡ እዋናዊ ሓበረታ ምክፋል ነቲ መንግስቲ እውን ከምዝጠቕም ደጋጊመ ሓቢረ ነይረ። ኣብዚ ዘለናዮ መበል 21 ክ/ዘመን፡ ሓበረታ ናይ ምእካብን ምዝርጋሕን ካብ ኢድ መንግስታት እንዳወጸ እዩ፡ ደሞክራሲያውን (democratized) ህዝባውን ጠባያት እንዳ ሓዘ እዩ። ንራድዮን ተለቪዥንን ሃገር ክትቆጻጸር ትኽእል ኢኻ፡ ንሰማርት ተለፎን ናይ ነብሱኡ ወከፍ ዜጋ ክትቆጻጸር ግን ኣይከእልን። ሎሚ ሓሳባትካ ክተባጽሕ፡ ኢንተርነትን ሰማርት ፎንን ግዜን ጥራይ የድልዎኻ። **ነዚ ዘይርዳእ በዓል ስልጣን ኣብ ዘመነ ጦፋት ዝነበር ጥራይ እዩ።** ካልኣይቲ ነጥቢ ዘስመርኩላ ድማ፡ ምስ ሰላማዊ ምቕርራባት ክልቲኣን ሃገራት ዝመጽእ ተኣፋፍት ኣሎ። ነዚ ቀሊሱ ዘረጋግእን ተሰፋን ኣንፈትን ዝህቡን መንግስታዊ ትካል ማለት ከም ናይ ርክባት በዓል ስልጣን (ሚኒስትሪ ዜና እውን ክኸውን ይኽእል) ከምስረትን ሓበረታታት ኣብ ግዚኡ ንህዝቢ ክዝርግሕን፡ ሽግራትን ቅልውላዎትን እንተመጹ እውን ብእዋኑ ከመሓድሮምን ክቆጻጸሮምን ናብ እውታዊ መኣዝን ክመርሖምን ዝኽእል ኣካል ክቐውም ርኢቶ ሂቦ ነይረ። ርኢቶይ ካብ ጽቡቕ ድሌት ዝተበገሰ እዩ ነይሩ። እቲ ተፈጠሩ ዘሎ ናይ ሰላም ሃዋሁ ካብ ዘረግትን ኣባኣስትን ዝከላኸልን ዝከፍኸንን ንፖሊሲታት ክልቲኡ ሃገራት ንህዝቢ ክልቲኡ ሃገራት ባቲ ግቡት መንፈሱ ዘብርህ፡ ምጥርጣር ወይ ድማ ክቱር ትጽቢታት ኸቻንን ከህድእን ካብ ምባል እዩ።

እቲ ኣብ ኤርትራ ዝረአ ዘሎ ናይ ሓበረታ ደልሃመት ንኣባኣስትን ኣጣቕስትን ጠወይትን (distorters) ምቹእ ባይታ ፈጢሩ ኣሎ። ብዙሓት ሞይቶም ዝነበሩ ሓይልታት ኢትዮጵያ ከይተረፉ ነቲ ጸቕጥዎም ዝነበረ ኣእማንን ሓመድን ነገፎም ነቲ ኣብ ኢትዮጵያ ዝረአ ዘሎ ናይ ስልጣን ቅልስ መዝሚዞም፡ ሎሚ ነቲ ቀደም ዝሞተ ሕልምታቶም ከበራብሩ ንርእዮም ኣለና። ኣመና ደፈሮም እውን ነቶም ኣብ ኤርትራ ከዋግኡ ዝሃለቹ ናይ ቀደም ወተሃደራት ኢትዮጵያ ኣብ ኤርትራ ሓወልቲ ክትከለሎም እማመታት ክህቡ (ዳዊት ወልደጊዮርጊስ) ፡ ኢትዮጵያ ብዘይ ቀይሕ-ባሕሪ ክትምዕብልን ክትዓብን ከምዘይትኸእልን ናይ ይግበኣኒ መሰል ከምዘለዋ ክዛረቡን ንሰምዕ ኣለና (ጀነራላት ካሳ ጨመዳ፡ ጸድቃንን ካልኦትን)። ክልቲኦም ጀነራላት እንተተረኣዮም፡ ኣብ ዓውዲ ኩናት ነንሕዶም ዝተዋግኡ ክንሰም ኣብ ኤርትራ መጻእም ግን ተመሳሳሊ ርእይታት ኣለዎም። ኣክንዲ ንጂኦግራፊ ዝረግሙ ንኤርትራ ይረግሙ ኣለዉ። ቀይሕ ባሕሪ (እቲ ናይ ኤርትራ ግዝኣት ዝኾነ ክፋሉ) ንሕና ናብ ኤርትራ ኣየግዓዝናዮን፡ ኣይሰረቕናዮን። ቀይሕ-ባሕሪ ካብ ቀደሙ ኣካል ኤርትራ ኮይኑ ምስ ኤርትራ ድማ ናጻ ወጺኡ። ዘመናዊት ኢትዮጵያ ድማ ኣፍ-ደገ ባሕሪ ሃልይዋ ተፈጢራ ኣይትፈልጥን። ደባት ናይ'ዛ ሎሚ እንፈልግ ዘመናዊት ኢትዮጵያን ምስ ደባት ዘመናዊት ኤርትራ ኣብ ሓደ ግዜ እዮም ተወሲኖምን ተኸሊሎምን። ጣልያን ብቐጥታ ንኤርትራ ክሕዝ እንከሎ፡ ንጉስ ሚኒሊክ ድማ ምስ ኤውሮጳውያን ሓይልታት ብምሽራኽ ነዛ ናይ ሎሚ ኢትዮጵያ ፈጢሩ። ዝተረፈ ኩሉ ናይ ጥንታዊት “ኣቢሲንያ” ዛንታ፡ ናይ ዘመነ ኦሪት ትረኻ እዩ። ስለ'ዚ እዞም ብሕማም ምስፍሕፋሕ ተኸሊሎም ዘለዉ ኢትዮጵያውያን ወይ ብልሕ-ላላውነት ኤርትራ ኣሚኖም እዮም ከዛተዩና ዘለዎም፡ ወይ ድማ ብቐላሳ ክትብጡና ክመጹ ኣለዎም። ወይ ከም ቀደም ክንስዕርም ኢና ወይ ድማ ተተሓሒዝና ናብቲ ዝሃርፍዎ ቀይሕ-ባሕሪ ክንጥሕል ኢና፡ እምበር ኤርትራ ምቕርማም የለን። ነዚ ሓሳብ እዚ ምጉላሕን ምስማርን (assert ምግባር) ከድሊ እዩ። ኢትዮጵያ ኣፍደገ-ባሕሪ ስለዘሰኣነት ትደኸየሉ ምኽንያት የለን። ምኽንያቱ፡ ብጽቡቕ መንፈስ እንተቐረበትን፡ ልሕ-ላውነት ኤርትራ ከየናሸወት ነቲ ድሮ ፊሪማቶ ዘለ ስምምዓት ክተተግብር ቅርብቲ ምዃና እንተኣረጋገጸት፡ ንርእስና ኢልና ንንግዲ ኢትዮጵያ ክንስሕብ ክንሰርሕ ኢና። ኣብ ፍጹም ልሕ-ላዊ መሰላት ኤርትራ ተመርኩሳ፡ ኢትዮጵያ ብወደባትና ክትጥቐም ይኹን ንምምዕባሉ ወፍርታት ክትገብር ንዓና የኸሰብ እምበር ኣየኸሰረናን። እኳ ደኣ ምስ ካልኦት ዓማውል ኢትዮጵያ (ከም ጂቡቲ፡ ሱዳን፡ ሶማሊያ) ክንወዳደርን ናይ ባሕሪ ኣገልግሎትና ሰሓቢ ክኸውን ክንሰርሕን ኣለና። ሰላም ዝሰፈና ብልጽግቲ ኢትዮጵያ ንዓና ዓቢ ብልጫ እዩ። ይኹን እምበር፡ ንኪሎሚተራት ብሚሊሜተራት ኢኻ ትጅምሮ'ሞ ነዛ ዶብ ጥራይ ንወድእ።

ስለምንታይ ግን እዚ ፍንሕንሕ?

ኣነ ከምዘመስለኒ ናብዚ ዘለናዮ ናይ ሓበረታን ስነ-ኣእምሮኣውን ወራር ክንበጽሕ ዝኸእልና ብኸልተ ዓባይቲ ምክንያታት እዩ።

1. ናይ መንግስቲ ኤርትራ ርእይ ሸለልትነት፡ ኣብዚ ጉዳይ'ዚ፡ መንግስቲ ኤርትራ ንህዝቢ ኤርትራ ዘዋርድ ዘትሕት ኣገባብ ኣካይዳ ክኸተል ጸኒሑ። ክሳብ ሎሚ ፕረሲደንት ኤርትራ ናብ ተለቪዥን ድዮ ወይ ህዝባዊ መድረኽ ቀሪቡ ነዚ ጉዳይ እዚ ብቐጥታ መብርሂ ክህበሉ ኣይተራእዮን። ንኢትዮጵያውያን ብኸልተ ኢዱ ኣፍ-ልቡ ተንኪፉ የፍቅረኩም እየ (I love you) ካብ በለ፡ ንዓና እንተወሓደ ብሓደ ኢዱ ኣፍ-ልቡ ተንኪፉ I LOVE YOU ክብለና ትጽቢት ነይሩ እዩ። ክሕብረናን ከተሃዳደኣናን ተሰፋ ነይሩ እዩ (እዚ ነቲ ካልእ ኩምራ ጠለባትና ገዲፍካ እዩ፡ ምናልባት የዋህ ትጽቢት ነይሩ ክኸውን ይኸእል)። እዚ ካብ ዘይኮነ ግን፡ ከምቲ ኣብ ሳዕሊ ዝጠቐስኩም፡ ነዚ ሓድሽ መድረኽ ዝበቅዕ ዜናውን ሓበረታውን ዳግመ ውዳበን ክግበር ምተገበኡ። እዚ መሰረታዊ መሰል ናይ'ዚ ክቡር መስዋእቲ ዝኸፈለ ህዝቢ ኤርትራ ስለዝኾነ፡ ሕጂ እውን ክዕረን ክእረምን ኣለዎ። ምኽንያቱ ኣብ ከምዚ ዝኣመሰለ ዓቢ ጉዳይ ሓበረታ እትሕርግ ህዝቢ፡ ካብቲ መግብን ኣስጅንን ኸለእካ ኣብ ዕጹው ገዛ ተቐምጦ ፍጡር ኣይፍለን እዩ።

መንግስቲ ኤርትራ ናይ ህዝባዊ ርክባት (PR) እንተዘይገይሩ፡ ነቲ ሃጻፍ ካልኦት እዮም ዝመልእዎ። ናጻ ሜዳ ረኺቦም ድማ ከም ድላዮም ይጋልቡሉ ኣለዉ። እቲ ዝህሰ ዘሎ እቲ መስኪን ህዝቢ እዩ። ቀዳማይ ሚኒስተር ኢትዮጵያ ንሰማዕቱ (audience/constituencies) ብዝጥዕም የቐርቡ፡ እንሓንሳብ ሓይሊ ባሕሪ ይብል፡ እንሓንሳብ ዓሰብ ተኸፊልና ይብል፡ እንሓንሳብ ንጉዳይ ደባት የነኣእስ፡ እንሓንሳብ ወዳብኸን ይብል፡ ኮታስ ነቲ ኣብ መንጎ ኤርትራ ዝተገብረ ስምምዓት ይኹን ግሲጋሊቡ ብቲ ኢትዮጵያውያን ክሕንሱሉ ዝኸእሉ ቅጥዕታትን (format) ትርጓሜን (version) ከቐርቡ ጸኒሑ። ብፍላይ ኣብቲ ፋልማይ ግዜ ብዙሓት ኢትዮጵያውያን “መደመር” ክበሃል እንከሉ ፍጹም ግዝኣታውን ፖለቲካውን ኣንድነት መሰልዎም ብዙሕ ክብሉ ንሰምዖም ነይርና ኢና [ብወገይ ንነገራት ብቲ ዝመስለኒ ክብርህ ዓቕመይ ገይረ እዩ፡ ግን ንመንግስቲ ዝትክእ ውልቀ-ዜጋ የለን። ናይ ዜጋታት ኣበርክቶ ከም ርእይ እዩ ዝቐጸር፡ ናይ መንግስታት መግለጺ ግን ወግዓውን ገዛእን- authoritative- ኣይ]።

ኣብ ፖለቲካ ኢትዮጵያ ምስቶም ሎሚ ኢትዮጵያ ዝገዝኡ ዘለዉ ሓይልታት ዘይሰማምዑ፡ ይኹን እምበር፡ ኣብቲ ጎበጣዊ ሃንቀውታታትን ጥሙሓትን ግን ዝሕወስዎም ከኣ እዞም ቀደም ዘስታረርናዮም ተረፍ-መረፍ ባእታታት ኣለዉ። ኣብ ገሊኡስ እቲ

ቀይሕ-መስመር ብወግዲ ምሕንጻዱ ጽቡቅ እዩ ፡ ህዝቢ ኤርትራ ድማ ካብ መንግስቱ እንተዝሰምዎ ዝያዳ ምትእምማንን ናይ ኣረኣኦሎጂ ሓድነትን ምፈጠራ ነይሩ። እምበር ከ ሎሚ ድሕሪ 27 ዓመታት “ወዳባችን” ክብሉ ከለዉ እንታይ ማለቶም እዮም” ክንብል ኣይምተገበእን። ዝፍቱ ቀይሕቲ መስመራት ምቕማጥ ከድልዩና እዩ።

2.ኣብ ኢትዮጵያ ዘሎ ፖለቲካዊ ሃዋሁ፡ እቲ ኻልእ ምክንያት እዚ ኣብ ኢትዮጵያ ዘሎ ኣንፈት-ኣልቦ ፖለቲካዊ ቀምቢይቢይ (fluidity) እዩ።ንብዙሓት ባእታት ቅሩብ ሓይሊ ዝህበምን ካብቲ ኣብ ውሽጢ ኢትዮጵያ ዝሕቆን ዘሎ ፖለቲካዊ ኩነታት ርእሶም ኣወጢምም ጸምበለል ክብሎም ዘኸእሉ ነገራት ምግባር ናይ ፖለቲካኛታት ልሙድ ተግባር እዩ። ቀይሕ-ባሕሪ ድማ እቲ ዝያዳ ክብሪ (currency) ዘለዎ ጉዳይ እዩ። በዓል ዳዊት ወልደግዮርጊስ ይኹኑ ካልኣት ልኡላውነት ኤርትራ ጠፊእምም ኣይኮነን። ግን ኣካል ናይ’ቲ ሰዓብቲ ከጥርፍ ዝገብርዎ ምጉንፍጽን ናብ ስልጣን ምቅድዳምን (jostling) እዩ። ዝዝመጸ ኢትዮጵያዊ ፖለቲካኛ ቀይ-ባህራችን ከይብለና ግን ገጂፍ ቀይሕ-መስመር ክነቐምጥ ኣለና። ሎሚ ኣብ ኢትዮጵያ ዝካየድ ዘሎ ፖለቲካዊ ርብርብ ከም ጸብሒ ሽር ከምሰል ይከኣል እዩ። ጦቕ-ጦቕ ይብልን ነጢሩ ንልኡላዊ ጉዳያትና ይተናኸፍን የንድድን ኣሎ። እቲ ብዛዕባ ኤርትራ ዝብልዎ፡ ንኡላውነትና ዝተናኸፍን ዝገብርዎ ኣባህህላታት ካብቲ ኣብ ውሽጢ ኢትዮጵያ ዝካየድ ዘሎ ፖለቲካዊ ርብርብ’ኳ እንተኾነ፡ “ናእ--ከምኡ ኣይኮነን” ዝብል መንግስታዊ ቃና ክንሰምዕ ንጽብ። **ሓቂ እዩ መምስዘመጸ ወልፋሰ ፕለቲካኛ ክትጻዩ ኣየድልን፡ ኣይከኣልን እውን። ግን ነቶም መሰረታውያን ነገራት ኣብ ግዚኣም ብምብራህን ንጹርን ግሉጽን ኣካይዳ ብምኽታልን ንሳዕቤናቶም ክትንኪ ይከኣል እዩ።**

ክልተ ሕ/ሰባት፡ ክልተ መንግስታት

እቲ ካልእ ብዛዕባ ባህሪ ሕ/ሰባትን መንግስታትን ክልቲኦን ሃገራት ዝትንክፍ እዩ። ሎሚ ኣብ ውሽጢ ሓንቲ ኢትዮጵያ ብዙሓት ኢትዮጵያታት እዩን ዘለዎ፡ ብኡ መሰረት ድማ ሕ/ሰብ ኢትዮጵያ ክትብል ኣሽጋሪ እዩ። ናይ ብሄራትን ብሄረ-ሰባትን ብዙሕነት ጠንቂ ምጉዳል ሃገራውነት ኣይምኾነን። ይኹን እምበር፡ ኣብዘን ዝሓለፉ 27 ዓመታት ስርዓት ወያነ፡ ንማእከላይ መንግስቲ ዘዳኸም፡ ብሄራዊ ስምዒታት ካብ ሃገራዊ ስምዒታት ንላዕሊ ከምዝግንፍል ዘተባብዕ፡ ብሄራትን ብሄረሰባትን ኢትዮጵያ ኣብ ነንሕድሕዶም ከምዝተፋነኑ ዝገብር ስነ-ሓሳብን ኣካይዳን ክኸተል ጸኒሑ። ምስዚ ድማ እቲ ኣብ ኢትዮጵያ ዝተመዘገበ ቐጠባዊ ዕብየትን ዘምጸኡ ተክኖሎጂ መራሽቢ ብዙሓትን ኣብ ኢትዮጵያ ተራእዩ ዘይፈልጥ ነብሰ-ገለጻ (self-expression) ከማዕብል ክኢሉ። ይኹን እምበር፡ ዝያዳ ንህዝብታት ኢትዮጵያ ንምቅርራብ ኣክንዲ ዘገልግል፡ እዚ ተክኖሎጂ ንሚሳይላትን ታንክታትን ክላሸንን ተኪኡ፡ መንእሰያት ኢትዮጵያ ኣብ ውጹይ ኩናት ሓድሕድ ከምዝኣትዉ ገይርዎም ኣሎ። እቲ ብዶ/ር ዓቢ ኣሕመድ ዝምራሕ መንግስቲ ዘተኣታትዎም ዘሎ ናይ ጽገና ለውጥታት ድማ፡ መንእሰያት ኢትዮጵያ ርእዮም ዘይፈልጡ ሓርነት ኣጎናጺፍዎም ይርከቡ። እዚ ከም ጸጋ ክረኣ እኳ ዝኸእል እንተኾነ፡ ኣብ ህዝብታት ኢትዮጵያ ኣብ መሰረታዊ ሓባራዊ (collective) ጉዳያት ከሰማምዑ ከጸግሞም ንርኢ ኣለና። እዚ ሓድጊ ናይ’ቲ ወያነ ዘተኣታተዎ ናይ ከፋፊልካ ግዛእ ስርዓተ-ፖለቲካን ክኸተሎ ዝጸንሐ ኣገባብ ኣተግባብርኡን እዩ። ኣብ ኢትዮጵያ ሓደ መማእዘኒ ማእከላይ መልእኽቲ (narrative) ከሳብ ዘይሰወደ፡ እቲ ኣብ መንጎ ክልላትን ማእከላይ መንግስትን ዘሎ ትኹላዊ ምትፍናን ይኹን እቲ ኣብ መንጎ ሕ/ሰባት ኢትዮጵያ ዘሎ ጋድማዊ ምፍሕፋሕ ክቕጽል እዩ።

መዋቕር ሓበረታና ከየማዕበልና፡ ምስ’ዛ ብትዊተር ወይ ፊስቡክ ኣለፍ ስራሕ-ኣልቦ መንእሰያት ናብ ዘመተ ጥፍኣት ክተኸትተላ ትኸእል ኢትዮጵያ፡ ምስ’ዛ ነቲ ፈደራላዊ መንግስቲ ዝብድሁ ክልላትን ዝርከቡላ ሃገርን፡ ንማእከላይ መንግስቲ (ንሰራዊቱ ከይተረፈ) “ሹት ትሓልፍዎ” ዝብሉ ጭፍራታት ብናይ ደቓይቕ ግዜ ብፌስቡክን ትዊተርን ክተለዓዕላላ እትኸእል ኢትዮጵያ፡ ብኸመይ ኢልና ኢና ምስ ሕንባብኣን ጽላላኣን ዘብዘብ ክንብል ንኸእል? ኡቶም ንገብርም ስምምዓት ኸ ክሳብ ክንደይ ቀየድቲ ክኹኑ ይኸእሉ? ንሰራዊቱን ክልላቱን ክእዝዝን ክቐጸጸርን ዘይክእል ማእከላይ መንግስቲ፡ ብሓቂ ነዚ ን20 ዓመታት ንህዝብታት ክልቲኦን ሃገራት ዘህለቐን ዘተፋነን ጉዳይ ዶብ ከዓጹ ኸ ዓቕሚ ኣለዎ? ስለ’ዚ፡ ኣብዚ ግዜ እዚ ኣብ ኢትዮጵያ ስምዒታትን ስምዒታውነትን ጭፍራዊ ማዕበላትን ይመርሑ ኣለዉ ክንብል ንኸእል ኢና። ፈደራል መንግስቲ ይኹን ናይ ክልላት መንግስታት ዳርጋ ከም ጅሆ ናይ’ዞም ብድሕሪት ንስምዒታት ህዝቢ ዘለዓዕሉ ባእታታት ኮይኖም ኣለዉ። ስለ’ዚ፡ ኣብ ኢትዮጵያ ዘሎ ስርዓተ-ፖለቲካ፡ ኣሰርን ሳዕቤናትን ህዝባዊ ተቓውሞ ዝርዳእን ዝሰምዕን እዩ። እኳ ደኣ ናብ ስርዓተ-ኣልቦነት ወይ ፋሉልነት (anarchism) ከየምርሕ የሰግእ። እቲ ካብ ማእከላዊ መንግስቲ ክመጽእ እትፈርሖ ጸቓጥን መላኸን ባህርታትን እቲ ካብ ስምዒታውነት ናይ ህዝብን ካብ ጭፍራዊ ናዕብን ክመጽእ ዝኸእል ስግእት ናይ ስርዓተ-ኣልቦነት ዝቐልሰ ፖለቲካውን ሕጋውን ትካላት መንግስቲ ክድልድሉ ኣለዎም።

ኣብ ኤርትራ እንተመጸና፡ ብኣንጻር ናይ'ቲ ኣብ ኢትዮጵያ ንርእዮ ዘለና፡ ከሳብ ሕጂ ኣብ ናይ መኸተን ኣዝዩ ፍጹማዊ ምእኩል ምሕደራን ዘሎ ህዝቢ እዩ። ብኣንጻር ናይ'ቲ ኣብ ኢትዮጵያ ዘሎ ኩነታት፡ ኣብ ኤርትራ ናይ ኢንተርነት ይኹን ናይ ብዙሓን መራኸቢታት ዝርጋሐ የለን። ዕድል ይኹን ባህሊ ናይ ህዝባዊ ተቓውሞ የለን። ስለ'ዚ ኣብ ክልቲኣን ሃገራት ዘሎ ፖለቲካዊ ስርዓታት ይኹን ናይ ኣሰራርሓ ባህሊ ብፍጹም ዘይራኸብን ነቲ ኣብ መንጎኦን ዝካየድ ርኽባት ድማ ብኣሉታ ዝጸሉ እዩ። መንግስቲ ኢትዮጵያ ናይ ህዝቢ ተቓውሞ ዝሰምዕን ዝፈርህን እዩ። መንግስቲ ኤርትራ ግን “ናይ ህዝቢ ተቓውሞ” ክሓሰበ ይኹን ከጋጥሞ ዘይጽብ ስርዓት እዩ። ንርእሱ እቲ ኣምር እውን ንዕኡ ጓና እዩ። መንግስቲ ኢትዮጵያ ናይ ህዝቢ ተቓውሞ ጎሰዩ ክኸይድ ዘለዎ ተኸእሎ ወይ ዓቕሚ (threshold) ኣዝዩ ታሕቲ እዩ። ዝኾነ ሰላማዊ ሰልፊ ወይ ተቓውሞ እንተተላላዊኡ ክምልሰሉ ወይ ምስ ህዝቢ ከጋባእን እሂን-ምሂን ክበሃሃል ይግደድ እዩ። ህዝቢ ኢትዮጵያ ተቓውሞን ሰላማዊ ሰልፍን ለሚዱ እዩ። ጽቡቕ እውን እዩ። ኣብ ኤርትራ ግን ጀነራል ስብሓት ኤፍረም ዝኣከል ሰብ ራዕ ኢሉ እንከሎ ‘ኳ መንግስቲ ኤርትራ ወይ ከ ቐል ከምሉቕ። ክሉ እቲ ብዛዕባ ደባት ምዕጻውን ምኽፋትን፡ ብዛዕባ መስርሕ ግስጋስ ርክባት ክልቲኣን ሃገራት ካብ መራኸቢ ብዙሓን ኢትዮጵያ ንረኽቦ ኣለና። ብጣዕሚ ዘሕዝን እዩ። ከም ዝመስለኒ፡ ኮነ ኢልካ ነቲ ህዝቢ ኤርትራ ከልዕሎ ትጽቢት ዝተገብረኩል ዓቢይቲ ሕቶታት ብእዋኑ ንምድኻም ዝግበር ዘሎ እዩ። ቀደም ናይ “ኣይሰላምን ኣይኩናትን” ሃዋሁ ርዒምና፡ ንክሉ ሕመቕን በደላትን መንግስቲ ምኽንያት ከንገብረሉ ልምዲ ኣጥሪና (conditioned ኮይና) ሕጂ ድማ ነቶም ናይ ሕጂ ናይ “ሰላም ሃዋሁ” ጸይርዎም ከመጹ ዝተጸበናዮም ሱርነቀል ለውጥታትን መጻኢ ኣንፈትና ዝሕብሩ ናይ ዳግመ ስርርዕ ጅግሮታትን፡ ከምኡ እውን ኣቶም ንሶም ከህብዎም ዝኸእሉ ተስፋን ሩሕን ይሂወትን) ከይነቐሉ ክቐምስሉ ዝተኣመመ ኣካይዳ ይመስል። ነቲ “ኣብ ኤርትራ ወላ ሓንቲ ለውጢ ኣየድልን፡ ንኺድ ጥራይ ከም ቀደምና” ዝብል መሪሕ ሓሳብ ክንውሕጥ ዝግበር ዘሎ ናይ ዳግመ ታዕሊም (reconditioning) መደብ ኮይኑ ይስመዓኒ።

ስለ'ዚ፡ ክልተ ዝተፈላለዩ ፖለቲካዊ ስርዓት ዘለዎን ሃገራት እየን። ኣብ ህዝብን ዘሎ ናይ ኣተሓሳስባ ፍልልያት እውን ርኡይ እዩ። ኣብ ዝገብርኦ ርክባት ክጸላለዎ ጽቡቕ'ኳ እንተኾነ፡ በዚ ዘለዎ እንተቐጸሉ ግን፡ ኣብቲ ዝግበር ርክባት፡ ኤርትራ ከይትጉዳእን ከይትግዳዕን (disadvantaged ከይትኸውን) ስግኣት ኣለኒ።

“ኣይባህልናን እዩ(?)”

ንመንግስቲ ኣመልኪትና ብዛዕባ ድኻም ሓበረታ ኣብ ንዛረቡሉ፡ ገለ-ገለ ኣፈኛታት መንግስቲ ኮይኖም ዝዛረቡ ኣሕዋትን ኣሓትን፡ “ባህልና ኣይኮነን” ይብሉ። ዝስሕትዎ ዘለዉ ነገር ግን፡ ሕ/ሰባዊ ባህሊ ይኹን ፖለቲካዊ ባህሊ (ኣብ ሓደ ስርዓት ዘሎ ጥርኑፍ ፕሊቲካዊ ኣመለኻኽታን እምነታትን ኣተሓሳስባን ልምድን) ማዕበልቲ እዮም። ምስ ግዜን ኩነታትን ይቐያየሩ እዮም። ኣብ ግዜ ሰውራ ዝነበረ ኣሰራርሓን ልምድን ከም ዘለዎ ኣብ ግዜ ሃገርነት (ናጻ ኤርትራ) ክተብራሩ ኣጸጋሚ እዩ። ነቲ ገሰጋሪ ወገኑ ከም መሰረት ናይ ሃገራዊ ህንጻት ክትወስዶ ትኸእል። ነቲ ጎታቲ ጎድኑ ግን ያዕ ትብሎ። ብሓድሽ ኣመለኻኽታን ኣገባ ስራሕን ትትክኦ። ብሓፈሽኡ፡ ንለውጢ ወይ ንሓድሽ ነገር ፈሪሖ ኣብ ሓደ መድረኽ ተዓጽዮ ዝነበር ባህሊ ዳርጋ ምይቱ እዩ ክትብሎ ትኸእል ኢኻ። ብዙሓት ሕ/ሰባትን ባህልታቶምን ምስ ምቕይያር ግዜ ከርክቡ ስለዘይከኣሉ ተሪፎም እዮም። በልዮም፡ ተረሲዶም።

ይኹን እምበር ብኣንጻር ምጉት ናይ'ዞም “ኣፈኛታት መንግስቲ” ኮይኖም ዝስመዎም ሰባት፡ ሕ/ሰባት ኤርትራ ካብ ጥንቲ እንዳማዕበለን እንዳተራቐቐን ዝመጸ ስርዓተ-ሓበረታ ነይርዎ እዩ። ብደርፍታት፡ ኣፈ-ታሪኽ፡ ብምብጽጻሕ፡ ኣብ ባይቶ፡ ኣብ ዕዳጋ፡ ኣብ መርዓን ሓዘንን ሓበረታ ክለዎዎ ጸኒሖም እዮም። ንኣብነት ኣብ ሕ'ሰብ ትግረ፡ ክልተ ገደሾ ኣብ መገዲ ኣብ ዝራኸቡሉ እዋን፡ ሰላምተኣም ከሳብ ፍርቂ ሳዓት ክኸይድ ይኸእል። ብዛዕባ ኩነታት ኣየር፡ እንስሳ፡ ሕርሽ፡ ብዛዕባ ዝሞተን ዝተወልደን ዝተሓጸየን ዝተመርዓዎን፡ ብዛዕባ ኩነታት ዕዳጋ --- ወዘተ ከይወድኡ ኣይፈላለዩን እዮም። ክፈላለዩ እንክለዉ እውን ከሳብ ክሰማምዑሉ ዘይክእሉ ርሕቐት ዝበጽሑ ዕላሎም ይቐጽል። ኣብ ካልኣት ሕ/ሰባት ኤርትራ እውን ተመሳሳሊ ልማዳት ከምዘሎ ተግዚቦ እዩ። ኣብዚ ነዛ ኣርእስቲ ዝጽሕፈሉ ዘለኹ ህሞት፡ ካፊታትን ኣብያተ መግብን ሃገርና ብተላኻዒ ወረታት ሂር እዮም ዝብሉ ዘለዉ። እዚ ዘይወግዓውን ክተጻርዩ ዘይትኸእልን መርብብ ወረ'ዚ ሓድሽ ናይ ሓበረታ ምድብ (category) ካብ ዝወሃቦ ነዊሕ ኮይኑ እዩ። “ባዶ ሰለስተ” ዝብል ስም ተሞሂብዎ ከም ልሙድ መተሓላለፎኡ ሓበረታ ተወሲዶስ ኣብ ኣተሓሳስባ ሱር ሰዲዱ እዩ። ኣብ ኤርትራ ከሳብ ስሩዕን ሕጋዊ ደገፍን ዘለዎ ስርዓተ-ሓበረታ ዝትከል “ባዶ ሰለስተ” ክዕምብብን ክላባዕን እዩ። ብዙሓት ክኢላታት እውን ኣፍርዮ እዩ። ሓበረታ ምርካብ መሰረታዊ መሰል ወዲሱብን ናይ ክሉ ፍጡርን እዩ። እንስሳታት እኳ ናይ ዝኣርእሱ ሓበረታ ዝኣከቡሉ ስርዓታት ኣለዎም። ክፋረዩ ይኹን መግቢ ክረኽቡን ካብ ተጻባኢቲ ክሕብኡን ኣብቲ ዘምዕበልዎ ስርዓተ-ሓበረታ ይምርኮሱ። ብዘይክኡ ክነበሩ ኣይክእሉን። ኣብ መንግስቲ መጻእና እሞ፡ እቲ ዝሓሸ ነቲ ወረ ባዕሉ ክውጅሆን ክቐጸጸሮን ምሓሸ። መንግስቲ እንተዘይገበር፡ ክኢላታት ባዶ ሰለስተ ኣለዉ። በቲ ንሶም ዝደልይዎ መኣዘን ክጠውይዎን ክጠናንግዎን እዮም። ምስሳን ባዶ ሰለስተ ንድኻም ስርዓተ-ሓበረታ ናይ መንግስቲ እዩ ዘንጸባርቑ። ብዘይካ እዚ እውን ጸላእቲ ነዚ ሃጻፍ'ዚ መዝሚዞም ኮነ ኢሎም ገጋ ሓበረታታት ከናፍሱ ይኸእሉ (disinformation)፡ እዚ ፍሉጥ ስለያዊ መርባባትን ዝጥቐሙሉ ኣገባብ እዩ።

እቲ ኻልእ ጎኒ ኹ---

ኣብ ከምዚ ዝኣመሰሰ ኩነታት፡ እቲ ተአማንነት ከጥሪ ዝግበኦ ዝነበረ እቲ ኣብ ወጻኢ ዝርከብ ናይ ሓበረታ መርበባት እዩ። ክሳብ ሕጂ ብተበግሶ ውልቀሰባት ዝግበር ውበሳይታት፡ ናይ ዩ ትዩብ ቻነላት፡ ናይ ፌስቡክ ገጻት፡ ትዊተራት፡ ፓልቶካት---ወዘተ ዜጋታት ከሳትፉ ይጸዕሩ እዮም። ማእከላዊ መልእኽቲ ከመሓላፉ ግን ኣይከአሉን። ብሰንኩ ድማ ገለ ገለ ውልቀሰባት ነዚ ዕድል ንኣዕናዊ መደባት ክጥቀሙሉ፡ ንሓቕታት ክጥምዘዙ፡ ክብርዙ፡ ንሕ/ሰባት ክዋቕዑን ይረኣዩ እዮም። ነቶም ሃገራዊ ኣጀንዳ ዘሰላሰሉ፡ ኣብ ሃገርና መሰል ዜጋታት ክኸበር፡ ቅዋማውን ትካላውን ኣሰራርሓ ክበጋገስ፡ ፍትሕን ልዕልና ሕግን ክነግስን ልዕልና ህዝቢ ቦትኡ ክረክብን ዝጸዕሩ ዜጋታት ኣኹብሮተይ እገልጽ። ነቶም ህዝብና ክተናቕቱ ድቃስ ትስእኑ ዘለኹም ድማ ምሕረት የውርደልኩም ጥራይ እየ ዝብል፡ ምኽንያቱ እዚ ንርእዮ ዘለና ዘራጊ ዘመተታት ካብ ሕመም ኣእምሮ ዝምንጩ እዩ።

እቲ ቀንዲ ዕላማ ናይ'ዞም ዘረግቲ ዘመተታት ኮይኑ ዝጸንሐ ኤርትራዊ ሃገራውነት እዩ። ኣብ ዝሓለፈ ናይ ፌስቡክ ቀጥታዊ መልእኽተይ፡ ኤርትራዊ ሃገራውነት ብሓባራዊ መስዋእቲ ኤርትራውያን ዝተነድቐ እዩ። እቲ ናይ ሓባር ቃልስና ነቲ ዝበዘሐ እጃም ናይ ህንጻት ሃገራውነት ወዲእዎ እዩ። ብዙሓት ሃገራት ኣፍሪቃ ድማ ነዚ ናትና ዕድል ክረኸባ ምተመነያ ነይረን" ኢሎ ነይረ። ሓቂ እዩ። ሎሚ ኤርትራ ክትመታትሩ ኣይትኸእሉን ኢኹም። ብሓድነትና ከይንጸወት ብደምና ዝመሓልና ህዝቢ ኢና። ሓደ ህዝብን ደቂ ሓንቲ ሃገርን ኢና (We are one people and one nation)። ዘሎ ጸገማት ብምክብባርን ምርድዳእን ጥራይ ኢና ክንፈትሖ ዘለና። ንሓደ ክፋል ኤርትራ ናይ መንነትን ናይ ምንባርን መሰል ሓሪምካ ብስም ኤርትራ ክትዛረብ ኣይከኣልን። ጎደሎ ኤርትራ ዝበሃል የለን። ወይ ኤርትራ እየ ወይ ድማ ኤርትራ ኣይኮነትን። እዚ ነቶም ብስም ክርስትናን ምስልምናን ንሕ/ሰባት ኤርትራ ክትጎዛዝዩ እትህቅኑ ዝምልከት እዩ። ነቶም ሕመማት ምሕረት ከውርደሎም ጸሎተይ እዩ። ነቶም ተጎተተቲ ድማ "ዓፍራ ከይትረግጹ መሲሉክም እምኒ" ክብለክም እደሊ። ኣብ ወጻኢ ኮይንካ ንሕ/ሰባት ክተፋልስ ምጽጻር ናይ ሕማቓት ስራሕ እዩ።

ኣብ መወዳእታ፡ ሃገራዊ ኣጀንዳታትናን ኣቀራርባኦምን ክዝረጉ ዝኸኣሉ ማእከላዊ መልእኽቲ ዘይምህላው እዩ። ክሉ ብብዘለዎ የጣቕዕ ስለዘለዎ፡ እዞም ሰራማት ዲል ይረኽቡ ኣለዉ። ስለ'ዚ ክሎም ግዳሳት ወገናት፡ ነቲ ብሕመቕ ወይ ብሰንኪ ዘይድሉት መንግስቲ ዝኸፈት ዘሎ ጋግ ንምምላእ እወታዊ ተበግሶ ክወስዱን፡ ንጸዕርታቶም ከስምሩን ከወሃህዱን እጽውዕ።

ርሑስ ሓድሽ ዓመትን በዓል ልደትን

sheideli95@gmail.com